

Partnerskie wywiady

Koniec semestru, trwają pierwsze podsumowania pracy uczniów. Obejmą one przede wszystkim postępy w nauce i zachowanie. Osobami zaangażowanymi w te działania są zwykle nauczyciele i rodzice. Warto, by dołączyli do nich uczniowie.

Pozbawiając uczniów możliwości aktywnego włączenia się w refleksje dotyczące ich samych, niejako zwalniamy dzieci i młodzież z odpowiedzialności za uczenie się i rozwój. Do czego to prowadzi? Skutkować może w przyszłości obwinianiem innych ludzi za własne trudności i porażki, a także niedocenianiem własnych osiągnięć. Taka postawa może być na tyle trwała, że będzie obecna także w dorosłym życiu.

Jak sprawić, by uczniowie czuli się współodpowiedzialni za to, co robili i jak się zachowywali? Istnieje na to znany i wypróbowany sposób – partnerska wywiadówka, zwana inaczej **spotkaniem trójstronnym**.

Dla nauczyciela partnerska wywiadówka jest okazją do lepszego poznania ucznia.

JAK I DLACZEGO

Partnerska wywiadówka zakłada oddanie odpowiedzialności za sukcesy i porażki w ręce ucznia. Od tej tradycyjnej różni ją to, że spotkanie prowadzi uczeń. Oczywiście powinien być odpowiednio przygotowany do niego, w czym może mu pomóc specjalny formularz (patrz Teczka wychowawcy, s. 28). Uczeń otrzymuje go na kilka dni przed spotkaniem i musi oddać nauczycielowi przynajmniej dzień przed wywiadówką.

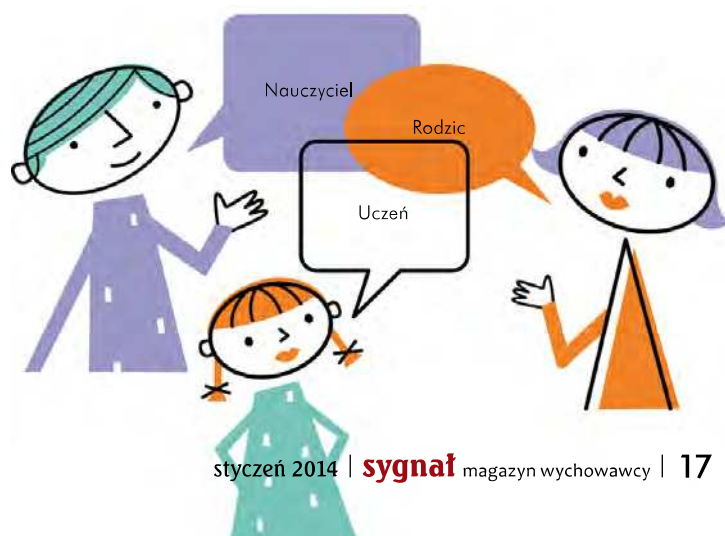
Podstawowym warunkiem sukcesu partnerskiej wywiadówki jest zrozumienie przez ucznia, że takie spotkanie ma służyć jemu i jego rozwojowi, a nie jest „pułapką zastawioną na niego przez nauczyciela”. W przypadku młodszych dzieci nauczyciel może pomóc w wypełnianiu w formularzu rubryk związanych ze słabymi i mocnymi stronami. Ważne jest, by jednak nie wyręczać ich w szukaniu konkretnych rozwiązań – pomysłów na naprawę sytuacji.

Spotkanie trójstronne świetnie sprawdza się w przypadku uczniów osiągających słabe wyniki w nauce, ale niepowodzenia szkolne mogą dotyczyć nie więcej niż jednego przedmiotu lub dwóch. Tylko wtedy jest realna szansa na poprawę.

Przykład. Marcelina, uczennica klasy III gimnazjum, ma ogromne problemy z nauką języków obcych – angielskiego i niemieckiego. U ich podłoża leży z pewnością zdiagnozo-

wana u niej głęboka dysleksja rozwojowa. Pomimo dostosowania wymagań edukacyjnych w zakresie form, metod i czasu pracy dziewczynka w bieżącym roku szkolnym ma już po kilka jedynek z obu przedmiotów. Dodatkowo obserwuje się u niej zachowania unikowe i początkowe formy negatywizmu szkolnego. Przejawiają się one m.in. w nieobecnościach na lekcjach języka niemieckiego, a także na zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych z angielskiego, które nauczycielka zorganizowała specjalnie dla niej. Marcela zamyka się w sobie, ukrywa swoje trudności przed rodzicami, boi się rozmawiać z nauczycielkami o swoich problemach w nauce. Ostatnio zaczęła opuszczać zajęcia szkolne w te dni, w które według planu odbywają się lekcje języków obcych. Winą za swoje problemy obarczy głównie siebie, wiąże je także ze swoim niezbyt pozytywnym nastawieniem do uczących ją nauczycielek. Nie darzy ich sympatią, co dodatkowo zaognia sytuację. Marcela ma niskie poczucie własnej wartości, które pogłębia się w wyniku jej porażek w nauce języków obcych. Zbliża się koniec semestru, a jedynym pomysłem dziewczynki na wyjście z tej trudnej sytuacji jest zmiana szkoły.

Pomocą dla niej okazała się partnerska wywiadówka, którą zaproponowała jej pedagog szkolna i na którą Marcela się zgodziła. Sama powiedziała o niej swojej mamie, wspólnie z nauczycielką zaplanowała termin spotkania. Podczas wywiadówki nazwała otwarcie swój problem – zagrożenie oceną niedostateczną z obu przedmiotów. Widać było, że bardzo jej zależy, by to zmienić. Pierwszym krokiem w dobrym kierunku było określenie swoich mocnych stron, a następnie tych słabych, które najbardziej przeszkadzają jej w nauce języków. Naukę utrudnia Marceli brak motywacji, podda-

wanie się i wycofywanie z sytuacji dla niej trudnych, czyli np. nieprzychodzenie do nauczyciela, by poprawić ocenę niedostateczną. Następnie zastanowiła się ona nad tym, jak może rozwiązać swój problem oraz kto i w jaki sposób może jej w tym pomóc. Przedstawiła opracowany przez nią przed spotkaniem szczegółowy harmonogram działań i aktywności, poprzez które może odnieść sukces. Mama Marceli także aktywnie zaangażowała się w sprawę – zobowiązała się do udzielania na bieżąco pomocy córce przy nauce słówek oraz zadeklarowała, że będzie motywować ją do nauki.

Obecnie Marcela jest na etapie pierwszych zaplanowanych działań. Nauczycielka wspólnie z mamą monitorują wprowadzanie planu w życie. Już widać zmiany.

Warto zapisać konkretne ustalenia oraz terminy ich wdrożenia w życie.

KIEDY

Partnerską wywiadowkę proponujemy uczniowi w początkowych fazach niepowodzeń szkolnych, czyli wtedy, gdy braki w wiadomościach i umiejętnościach nie są jeszcze duże. W takich sytuacjach rokowania na poradzenie sobie z problemami są dobre, jeśli oczywiście dziecko jest choć trochę zmotywowane do pokonywania trudności i wierzy, że jego wysiłek przyniesie pozytywne efekty.

Spotkanie trójstronne można wykorzystać także w przypadku uczniów mających kłopoty z przestrzeganiem zasad obowiązujących w szkole, czyli tych, którzy sprawiają trudności wychowawcze. Warto proponować takie spotkania dzieciom mającym problemy m.in. z opanowaniem złości, łatwo ulegającym prowokacji czy podatnym na namawianie.

Partnerska wywiadowka nie powinna trwać dłużej niż 20 minut

Przykład. Szymon, uczeń klasy VI szkoły podstawowej, ma trudności z kontrolowaniem emocji. Łatwo wpada w złość i szybko daje się sprowokować. Przyczyną jego zachowań jest zdiagnozowany u niego zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi. Chłopiec często popada w konflikty z nauczycielami z powodu niepanowania nad emocjami oraz z braku umiejętności spokojnej rozmowy o problemie. Nauczyciele opowiadają o aroganckim, ich zdaniem, zachowaniu oraz niegrzecznym odnoszeniu się do nich. Szymon sam przyznaje, że często złość bierze nad nim górę. Efektem tego są jego narastające spory z nauczycielami, duża liczba uwag oraz częste wizyty rodziców w szkole, które skutkują kolejnymi karami dla chłopca.

Pedagog szkolna wspólnie z nim postanowiła spróbować rozwiązać te problemy partnerską wywiadowką. Szymon rzetelnie przygotował się do spotkania – precyzyjnie określił wszystkie trudne kwestie oraz swoje słabe strony. Wskazał osoby, które mogłyby mu pomóc. Podjął także próbę wymyślenia sposobów na wyjście z tej sytuacji. Trudność sprawiło mu określenie swoich mocnych stron, dlatego poprosił o pomoc mamę i wychowawczynię.

Podczas spotkania z Szymonem i jego mamą ustalono plan działania, w którym każdy miał do wykonania swoje zadania. Obecnie chłopiec uczestniczy w treningach zastępowania agresji, w ramach których wspólnie z innymi dziećmi uczy się kontrolować złość oraz ćwiczy wybrane umiejętności społeczne. Wkrótce zacznie stosować te umiejętności w szkole. Rodzice Szymona wprowadzili i konsekwentnie stosują system oparty na wzmacnianiu dobrych zachowań w domu i w szkole oraz pozbawianiu syna przywilejów, jeśli łamie zasady, na które się umówił. Rolą pedagoga szkolnej jest wspieranie chłopca w szkole oraz rozmowy z nauczycielami, mające na celu pełne zrozumienie przez nich sensu podejmowanych przez niego działań.

KILKA PRAKTYCZNYCH WSKAZÓWEK DOTYCZĄCYCH ZAPLANOWANIA I PRZEPROWADZENIA PARTNERSKIEJ WYWIADÓWKI:

1. Warto zadbać o **miejsce**, w którym będzie się odbywać. Dobrze jest stworzyć takie warunki, które sprzyjają otwartej rozmowie. Można wykorzystać do tego gabinet pedagoga czy psychologa lub też pokój spotkań z rodzicami. Jeśli nie jest to możliwe, wybierzmy salę, w której nikt obcy nie będzie zakłócał przebiegu spotkania.
2. Warto zadbać o tzw. **architekturę kontaktu**, czyli w taki sposób ustawić stół i krzesła, by było możliwe wyrównanie pozycji osób uczestniczących w spotkaniu. Nie byłoby dobrze, gdyby uczestnicy siedzieli naprzeciwko siebie. Nie służy to budowaniu dialogu, wzmacnia natomiast rywalizację uczestniczących w nim osób.
3. W partnerskiej wywiadowce zawsze uczestniczą: uczeń, nauczyciel/wychowawca i rodzic lub rodzice.

4. Spotkanie zawsze **prowadzi uczeń**.
5. Wywiadowka powinna trwać **ok. 10–20 minut**. Zwykle jest to wystarczający czas na zrealizowanie planu spotkania.
6. W czasie spotkania uczeń przedstawia (opierając się na wypełnionym formularzu):
 - swój problem lub występujące trudności,
 - mocne i słabe strony, które mają wpływ na wystąpienie problemu,
 - konkretne pomysły na poradzenie sobie z problemem,
 - osoby, które mogłyby mu w tym pomóc, np. nauczyciele, rodzice, a także koleżanki i koledzy.
7. Możliwe jest poszukiwanie innych rozwiązań niż zaproponowane przez ucznia. Niezbędnym warunkiem wprowadzenia ich w życie jest jednak zaakceptowanie ich przez dziecko.
8. Podsumowując spotkanie, warto zapisać konkretne **ustalenia** oraz **terminy** ich wdrożenia w życie. Może posłużyć temu kontrakt trójstronny, w którym każda ze stron zobowiązuje się do zrealizowania konkretnych czynności.

PO WYWIADÓWCE

Bardzo ważne jest monitorowanie, czyli sprawdzanie na bieżąco, jak uczniowi idzie realizacja założonego planu. W zależności od problemów przykładami monitorowania mogą być:

- analiza wyników nauczania (np. czy uczeń poprawił oceny),
- analiza zachowania (np. czy nadal otrzymuje uwagi i jest upominany),
- rozmowy z uczniem, nauczycielami i rodzicami.

Spotkanie z **nauczycielem i rodzicem** może pomóc uczniowi mającemu problemy np. z opanowaniem **złości**.

Przez cały czas realizacji umowy uczeń powinien mieć poczucie, że nauczyciel wspiera go, interesuje się jego problemami, a także że kontroluje, czy wywiązuje się z podjętych zobowiązań. W tym celu uczeń i nauczyciel powinni przynajmniej raz w tygodniu rozmawiać na temat podjętych zobowiązań. Najlepiej określić czas kolejnych spotkań i temat monitoringu.

Po upływie terminu, który został ustalony w harmonogramie, należy dokonać ewaluacji. Na spotkaniu powinny być obecne te same osoby, które uczestniczyły w pierwszej partnerskiej wywiadowce. Warto, by uczeń sam dokonał oceny swoich dokonań. Mogą mu w tym pomóc następujące pytania:

- Co mi się udało?
- Co mi się nie udało i dlaczego tak się stało?

To uczeń ma za zadanie przedstawić pomysły na naprawę swojej trudnej sytuacji

- Z czym miałam/miałem trudności i jak sobie z nimi poradziłam/poradziłem?
- Nad czym jeszcze powinnam/powinienem popracować?

WIELE KORZYŚCI

Partnerska wywiadowka daje dużo korzyści nauczycielowi, rodzicowi, a przede wszystkim uczniowi. Jest dla niego szansą na ukształtowanie i rozwijanie poczucia odpowiedzialności, umiejętności znajdowania w sobie mocnych stron oraz dostrzegania słabych. Dzięki niej ma on poczucie partnerstwa i współuczestnictwa w sprawach ważnych dla niego.

Dla nauczyciela partnerska wywiadowka jest okazją do lepszego poznania ucznia. Dzięki informacjom uzyskanym od niego i rodzica nauczyciel może trafniej dobrać metody pracy, uwzględniając choćby mocne strony wychowanka.

Spotkanie trójstronne pozwala na właściwe rozłożenie odpowiedzialności pomiędzy uczniem i nauczycielem. Uczestnicząc w partnerskiej wywiadowce, rodzic może uświadomić sobie, jak dziecko postrzega samego siebie i jak widzi je nauczyciel. Często bowiem zdarza się, że dziecko w szkole zachowuje się zupełnie inaczej niż w domu.

Iza Jaskółka-Turek

Pedagog szkolny, trener zastępowania agresji, terapeuta terapii pedagogicznej. W Centrum Edukacji Obywatelskiej prowadzi szkolenia i moderuje kursy internetowe

Załącznikiem do artykułu są formularze. Znajdą je Państwo w dziale **Teczka wychowawcy** (s. 28).